

471. Segersta (Särsta), Knivsta sn.

Pl. 87.

Litteratur: B 197, L 563, D 2:237. J. Bureus, Fa 6 s. 215 n:r 249 (Rhezeliuss' uppteckning), Fa 5 n:r 233, Fa 1 s. 54; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1682; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 148, 150; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 123; UFT h. 5 (1876), s. 24; E. Brate, Anteckningar 1910 (ATA); E. Wessén, Anteckningar 1910.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 197); Dybeck a. a.; Brate foto 1915 (ATA).

Runstenen står 15 m. V om vägen Segersta—Gredelby, Ö om Knivsta samhälle, nära sydöstra hörnet av inhägnaden kring villan Jägra. I närheten synas spår av ett gravfält, med små högar och runda stensättningar. Stenen, som tidigare låg i starkt lutande ställning, blev rest år 1940.

Inskriften var känd redan av Bureus, efter en uppteckning av Rhezelius. Stenen säges stå »Vthi Särstadh gärdzbacka» (Fa 6), »Särstad» (Fa 5). Också i *Ransakningarna* omtalas, att »Wedh Särstadh finnes 1 Runsteen». Hadorph fann stenen vid »Särstad Nils Gyllenstolpes Säterij i norra gärdes backan ... Här äfven många, märkelige ättegrafvar med stora stenar i quadrat lagde, och notabel att åskåda.» På träsnitten i Peringskiölds *Monumenta* finnas följande överskrifter: »Särstadh Giärdesbacka» och »Särstad norra gärdesbacka» (B 197: »Särsta», L 563: »Segerstad»). I marginalen har Peringskiöld med blyerts gjort följande, delvis mycket svårästa, anteckning: »til denna Stens besichtigande, vid Segerst. Sättegård, var jordäganden H. Exc. Gr. Gyllenst. mig föllieaktig d. 16 Maji 1696, i en sådan hög gunst att han ifrån sin prydeligt anlagde Sättegård Nor omförde mig til Boängens liuflice källa, och sedan til denna stens besichtigande uthi bem. Segersta norra gärdes backe ibland någre ... urgamla ättebackar i 4 kant eller mindre stenlagda grifter uprester». — Dybeck: »Stenen står bland hedna grafvar i gärdet norr ut från gården.» — Felaktig är uppgiften i beskrivningen till Geologiska kartbladet »Sigtuna»: »Vid Segersta mot ån» och inläggningen på kartbladet.

Röd granit. Höjd 2,07 m., bredd (nedtill) 0,94 m. Tungt, vackert block med slät yta. Ristningen är utförd med hack, som ej ha blivit jämnade. Ristningslinjerna stå i brottet ljusare mot den röda ytan. På enstaka ställen grunt huggen, men på det hela taget mycket tydlig och väl bevarad.

Inskrift:

× fulyki × auk × ulfr × auk × akir × litu × raisa × stain × eftir × anut × fapur × sin × kup × hialbi ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60
 ant × hans ×
 65

Fullugi ok Ulfr ok Agæirr(?) letu reisa stein æftir Anund, faður sinn. Guð hialpi and hans.

»Fulluge och Ulv och Åger(?) läto resa stenen efter Anund, sin fader. Gud hjälpe hans ande.»

Fig. 187. U 471. Segersta, Knivsta sn.
Efter B 197.

Till läsningen: Mitt emellan hst och bst i 4 y finnes en rund fördjupning, som sannolikt är huggen, dock ej fullt säkert. 5 k är icke stunget. Möjligen har ristaren av misstag stungit 4 y i st. f. 5 k och sålunda avsett *fulugi*. Tänkbart är emellertid också, att uttalet av *u* har varit påverkat av de följande ljuden *-gi*. 18 k är icke stunget. Alla runor i namnet 17—20 *akia* äro fullt säkra. 35 e är tydligt stunget. Sk efter 60 i är svagt, men sannolikt. Även sk efter 63 t är svagt.

Bureus: 4 y, 35 e. — Hadorph: 4 y, 35 e. — B 197: 4 y, 35 e. Sk saknas efter 60 i, 63 t och 67 s. — Dybeck: 4 y, 35 e. Sk saknas efter 63 t. — Brate: 4 y, 35 e.

Om namnet *Fullugi* se Sö 228. — Ovisst är, vilket namn som döljer sig bakom skriftformen 17—20 *akia*. Det förekommer i ännu en uppländsk inskrift: L 766 Bälsunda, Hjällsta sn (*akir*). Det är att märka, att ortografien i inskriften U 471 är synnerligen vårdad och klar. Men kan därför räkna med att namnets verkliga uttal icke ligger långt från dess beteckning i runor *akia*. Möjligen kan det sammanställas med namnet *ehia* på U 479.

Ristaren av U 471 har varit en mycket skicklig man. Såväl ornamentiken som runorna påminna om ristningar, som sannolikt äro att tillskriva Fot. Om U 471 ej är utförd av mästaren själv, så måste det vara en man, som har stått honom nära och lärt av honom. En likhet med Fot är valet av det utmärkta stenmaterial, som har motstått vittring och förstörelse, och det omsorgsfulla tekniska utförandet.

472. Skottsela (Skottsilla), Knivsta sn.

Pl. 88.

Litteratur: B 199, L 565, D 2: 234. J. Bureus, Fa 6 s. 51 n:r 50, s. 53 n:r 50 (Bureus' egen uppteckning), Fa 5 n:r 232, Fa 1 s. 54; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1682; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 151; UFT h. 5 (1876), s. 25; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 82, Anteckningar 1909 (ATA); E. Wessén, Anteckningar (1910).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 199); teckning av okänd från början av 1800-talet (i J. G. Liljegrens Samlingar af handskrifter rörande runstenar, hs i ATA); Dybeck a. a.; Brate foto 1915 (ATA).

Runstenen står nu rest vid lägenheten Hagen (Kotullen), 7 m. V om boningshusets sydvästra hörn. Hagen ligger 100 m. V om vägskalet mellan vägen Knivsta—Skottsela—Tibble—Skälsta och vägen till Odensala kyrka. Den restes här år 1940. Tidigare stod den rest vid boningshusets sydvästra hörn, dit den hade flyttats år 1913. Innan stället bebyggdes, låg stenen omkr. 15 m. N om vägen Skottsela—Tibble och 100 m. V om vägskalet för Odensala-vägen, tvärs över ett dike mellan en åker och en skogsbacke (Wessén 1910), sålunda på ungefär samma plats som nu. Namnet på byn uttalas Skåtsela; uttalet Skåssla finns, men man vill icke kännas vid det, då det anses som ett slarvigt uttal.

Bureus, som själv upptecknat inskrifterna på U 472 och 473, fann båda stenarna »i Skossla gärde» (Fa 6), »Skåsla» (Fa 5). I Ransakningarna meddelas, att »I Skåtzilla finnes 2 R». Hadorph, som besökte stenarna den 25 sept. 1682, antecknar om dem: »Skåssla sudra gärdet i Backen vid vägen. En flaat iordfast sten, vendandes skriften up» (U 473) och »länger nid i samma gärde, vid vägen åt Vassunda och åt Onsala» (U 472). På träsnittet i Peringskiölds Monumenta finnes påskriften: »Skåssla vid Onssala vägen» (B 199: »Skåssla vid Odensala vägen», L 565: »Skåsla vid Onsalavägen»). — Dybeck: »Finnes liggande vid Lillängsbacken i gärdet vester om byn.» Lillängsbacken var namnet på södra delen av den ås, som från Vickeby löper i sydöstlig riktning fram till vägorset V om Skottsela.

Ljusgrå granit. Höjd 1,70 m., bredd (nedtill) 1,70 m. Vacker, småknottrig yta. Stenen är föga vittrad, och ristningen är överallt tydlig och lättläst.